

אין קטיגור נעשה סניגור – שיעור כללי – דף מקורות

בשיעור נעסוק בע"ה בכלל 'אין קטיגור נעשה סניגור'. להלן הזמנה והנחיה ללימוד המקורות: המקור העיקרי, עם הכי הרבה 'בשר', נמצא בראש השנה כו ע"א (המקור הראשון ברשימה – והראשונים שלצדו). נסו להגדיר ולהסביר מהן ההגדרות של המקרים שבהם, ורק בהם, לכאורה משתמשים בכלל 'אין קטיגור נעשה סניגור'. לאחר שהגדרתם היטב, עברו לכל המקורות הבאים המביאים מקרים נוספים שבהם מובא הכלל. האם המקרים הללו תואמים את ההגדרות שנקבעו במקור הראשון? אם לא, נסו להבין מדוע בכל זאת, משתמשים בכלל גם במקרים אלו. בהצלחה.

- ראש השנה כו ע"א: 'משנה: כל השופרות...גמ'...והאי שופר מבחוץ הוא'; רש"י שם, ד"ה 'אין קטיגור', 'חוטא בל יקריב', 'חוטא בל יתנאה', 'כיון דלזכרון קא אתי'; תוס', שם, ד"ה 'חוטא בל יתנאה', 'כיון דלזכרון קאתי'; ריטב"א, שם, ד"ה 'שאין קטיגור' [מובא להלן]; טורי אבן, שם, ד"ה 'חוטא בל' [מובא להלן]; ויקרא רבה כא, [מובא להלן].
- שמות כח, יב, כט, לח.
- ראש השנה טז ע"א: 'אמר רבי אבהו למה תוקעין...עצמכם לפני'.
- מנחת אשר, מועדים ראש השנה, סימן ה' [מובא להלן].
- שו"ע או"ח תר"י, סעיף ד' [מובא להלן]; הגהות ר' עקיבא איגר שם [מובא להלן].
- ירושלמי סוכה פרק ג הלכה א: 'גמ' תני ר' חייא...קטיגורו' [מובא להלן].
- סוכה כט ע"ב: 'גמרא קא פסיק...מן הגזל' [מובא להלן]; ויקרא רבה לו, [מובא להלן]
- ברכות לב ע"ב: 'ואמר ר' אלעזר גדולה...ידיכם דמים מלאו' [מובא להלן].
- תוס' יבמות ז ע"א [מובא להלן]; וכן תוס' סנהדרין לה ע"ב.
- יעיר אצן, עין זכר, מערכת א', סעיף עט 'אין קטיגור נעשה סניגור' [מובא להלן].
- שו"ע או"ח סימן קכח [מובא להלן]; ומשנה ברורה שם [מובא להלן].
- שבת פז ע"א: 'ומנלן דהסכים...ששיברת'; רמב"ן, שם, אד"ה 'פירש מן האישה' [מובא להלן].
- קידושין ה ע"א: 'אמר קרא ויצאה...מיהא חד הוא' [מובא להלן].
- חגיגה יג ע"ב: 'אמר רבא כל שראה...קטיגור יעשה סניגור'.
- ברכות נט ע"א: שבשעה שהקדוש ברוך הוא...על בניה תנחם'.
- שו"ע יו"ד סימן קלט, סעיף יד [מובא להלן].

בשם ר' לוי אומר: בשביל לחוס על ממונן של ישראל. רבי לוי אומר: מפני גאווה, על שום "אל תתהדר לפני מלך".
טורי אבן כו ע"א ד"ה 'חוטא בל'
 חוטא בל יתנאה קאמרי'. והשתא הדר ביה מההוא שינוי' דחוטא בל יקריב דשני אהא דאיכ' ארון, והא דלא קאמר אלא ה"ט משום דלא נזכר שם אמורא בשינוי' דארון. ורש"י שפי' אהא דמסיק שופר כיון דלזכרון אתי אע"ג דלית ביה משום חוטא בל יקריב ולית ביה משום חוטא בל יתנאה כו' רהיטא דשינוי' דגמ' נקט וקאמר דאפי' משום בל יקריב ליכא אפ"ה כיון דלזכרון אתי כו'. ומה שפי' התוס' וגבי שופר מתנאה נמי בקול תקיעתו איני יודע למה דחקו לפרש כן דהא מסיק שופר כיון דלזכרון הוא כלפנים דמי ה"נ איכא למימר כיון דלזכרון אתי כבל יתנאה דמי.

מנחת אשר, מועדים ראש השנה, סימן ה'

והנה מגוף הסוגיה מוכח לכאורה דסברא זו דאין קטיגור נעשה סניגור הוי דין תורה ולא מדרבנן, שהרי אמרו דהמשנה שפסלה קרן של פרה שהוא קרוי קרן ואינו שופר חדא ועוד קאמר, חדא שאין קנ"ס ועוד שהוא קרוי קרן וע"כ דגם עם זה מה"ת, דמה שייך פסול דרבנן במה שפסול מה"ת מטעם אחר. ועוד דהרי למדו סברא זו ממה שאין כה"ג נכנס לפני ולפנים בבגדי זהב וע"כ דהי מה"ת, וכ"כ בספר ארעא דרבנן מהדו"ב אות ו', וע"ע בעין זוכר להחיד"א מערכת א' אות ע"ט.

שו"ע או"ח תר"י, סעיף ד'

(ד) נוהגים בכל מקום להרבות נרות בבתי כנסיות, ולהציע בגדים נאים בבית הכנסת: הגה - ונוהגים שכל איש, גדול או קטן, עושין לו נר (מרדכי ומהרי"ו); גם נר נשמה לאביו ולאמו שמתו (כל בו), וכן נכון, וכן כתבו מקצת רבואתא; ואם כבו נרות אלו ביום הכיפורים, אין לומר לאינו יהודי שיחזור וידליקם (מהרי"ל מהרי"ו). מי שכבה נרו ביום כיפור, יחזור וידליקנו במוצאי יום כיפור, ואל יכבנו עוד, אלא יניחנו לדלוק עד גמירא וגם יקבל עליו שכל ימיו לא יכבה במוצאי יום הכיפורים נרו, לא הוא ולא אחר, (כך נמצא במנהגים ישנים). ויש אומרים שיש להציע השלחנות בי"כ כמו בשבת (מרדכי ומנהגים), וכן נוהגין. יש שכתבו שנהגו ללבוש בגדים לבנים נקיים ביום כפור, דוגמת מלאכי השרת; וכן נוהגין ללבוש הקיטל שהוא לבן ונקי, גם

- ספר חסידים - סימן רמט, תשע"א [מובא להלן].
- שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן יז [מובא להלן].
- מדרש תנחומא (בובר) פרשת שמיני סימן ו [מובא להלן].
- ויקרא רבה כז ח [מובא להלן].
- במדבר רבה יט ח [מובא להלן].
- ספרי דברים פסקא א [מובא להלן].
- שמות רבה מח ו [מובא להלן].
- יומא דף פו עמוד ב: 'אמר רב יהודה...כסוי חטאה'.

מקורות מלאים

ריטב"א, ר"ה כו ע"א, ד"ה 'שאין קטיגור'

שאין קטיגור וכו'. שלא להזכיר מעשה העגל כדרך שאין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפניו, ואע"ג דאיכא דם הפר דמדי מיניה לפניו הא אישתני ולא מינכר איזה דם הוא, ואע"ג דאיכא ארון וכפורת לפניו מצופים זהב ואיכא כף ומחתה של זהב שכה"ג מכניס לפניו לפניו, אכן לא חיישינן אלא שלא יתנאה חוטא במה שחטא בו וכף ומחתה אינם להתנאות אבל בגדי זהב הם להתנאות, ושופר נמי בא להתנאות ולהרצות אל אדוניו, ואע"ג דמבחוץ לא חיישינן להא דהא משמש בבגדי זהב על מזבח החיצון ואפילו על מזבח שבהיכל בחוץ, האי שופר כיון דלזכרון אתי ולהכניס תפלתן של ישראל לפני ולפנים כלפנים דמי, וטלית מצוייצת שהיא מזהבת מותר ללבוש ביום הכיפורים דהא ודאי כלחוץ דמי.

ויקרא רבה כא,

ר' סימון בשם ר' יהושע אומר: מפני מה אין כהן גדול משמש בבגדי זהב? שלא ייעשה סניגור קטיגור, כדי שלא ליתן פתחון פה לשטן לקטרג ולומר: אתמול עשו להם אלהי זהב, והיום הם מבקשים לשמש לפניו בבגדי זהב! ר' יהושע דסכנין

הוא בגד מתים ועל ידי זה לב האדם נכנע ונשבר (ד"ע מהגהות מיימוני פ"ז דשביתת עשור)

הגהות ר' עקיבא איגר על שו"ע תר"י

תרי (סעיף ד' בהג"ה) יש שכתבו שנהגו ללבוש בגדים לבנים: יש מקומות דנוהגים שלא ללבוש בזהב מטעם לא יבוא קטיגור, ובנשים לא שייך. דהא לא נתנו זהב לעגל וכן ללויים. תיבת גומא [להפמ"ג] פרשת אחרי.

ירושלמי סוכה פרק ג הלכה א

גמרא תני רבי חייה (ויקרא כג) ולקחתם לכם משלכם ולא הגזול. א"ר לוי זה שהוא נוטל לולב גזול למה הוא דומה לאחד שכיבד את השלטון תמחויו אחד ונמצא משלו. אמרו אי לו לזה שנעשה שניגורו קטיגורו.

סוכה כט ע"ב

גמרא קא פסיק ותני לא שנא ביום טוב ראשון ולא שנא ביום טוב שני בשלמא יבש הדר בעינן וליכא אלא גזול בשלמא יום טוב ראשון דכתיב לכם משלכם אלא ביום טוב שני אמאי לא אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה שנאמר והבאתם גזול ואת הפסח ואת החולה גזול דומיא דפסח מה פסח לית ליה תקנתא אף גזול לית ליה תקנתא לא שנא לפני יאוש ולא שנא לאחר יאוש בשלמא לפני יאוש אדם כי יקריב מכם אמר רחמנא ולא דידיה הוא אלא לאחר יאוש הא קנייה ביאוש אלא לאו משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מאי דכתיב כי אני ה' אהב משפט שנא גזל בעולה משל למלך בשר ודם שהיה עובר על בית המכס אמר לעבדיו תנו מכס למוכסים אמרו לו והלא כל המכס כולו שלך הוא אמר להם ממני ילמדו כל עוברי דרכים ולא יבריחו עצמן מן המכס אף הקדוש ברוך הוא אמר אני ה' שנא גזל בעולה ממני ילמדו בני ויבריחו עצמן מן הגזל.

ויקרא רבה ל

"ולקחתם לכם" תני ר' חייא: במקח ולא בגזל. "לכם" – לכל אחד ואחד מכם. "לכם" – משלכם ולא הגזול. אמר ר' לוי: מי שלוקח לולב גזול למה הדבר דומה? לְלִטְסִי

שיושב בפרשת דרכים ומקפח לעוברים ושבים. פעם אחת עבר עליו לגיון אחד לגבות דימוסיא של אותה מדינה. עמד עליו וקפחו ונטל כל מה שהיה בידו. לאחר ימים, ניצוד אותו ליסטיס ונחבש בְּפִלְקִי. שמע אותו הלגיון ובא אצלו. אמר לו: תן לי מה שקפחתי ואני מלמד עליך זכות לפני המלך. אמר לו: לְכָסִין, מכל מה שקפחתי ומכל מה שנטלתי, אין לאותו האיש אלא טפיט זה שתחתי והוא משלך. אמר לו: תן אותו לי ואני מלמד עליך זכות לפני המלך. אמר לו: טלהו. אמר לו: תהא יודע שאתה נכנס מחר לפני המלך לדין, והוא שואל אותך ואומר לך: יש לך בן אדם שילמד עליך זכות? ואתה אומר לו: יש לי לגיון פלוני שילמד עלי זכות. והוא שולח לי ואני בא ומלמד עליך זכות לפניו. למחר העמידוהו לפני המלך לדין. שאלו המלך: יש לך בן אדם ללמד עליך זכות? אמר לו: יש לי לגיון אחד שילמד עלי זכות. שלח המלך וקרא לו. אמר לו: יודע אתה ללמד זכות על אדם זה? אמר לו: יודע אני כששלחתי לגבות דימוסיא של אותה מדינה, עמד זה עלי וקפחני ונטל כל מה שהיה עמי, וטפיט זה הוא משלי מעיד עליו. התחילו כל העם צווחים ואומרים: אוי לו לזה שנעשה סניגורו קטיגורו. כך אדם לוקח לולב לזכות בו ואם היה גזול צווח לפני הקב"ה ואומר: גזול אני חמוס אני. ומלאכי השרת אומרים: אוי לזה שנעשה סניגורו קטיגורו

ברכות לב ע"ב

ואמר רבי אלעזר גדולה תפלה יותר מן הקרבנות שנאמר למה לי רוב זבחיכם וכתוב ובפרשכם כפיכם אמר רבי יוחנן כל כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו שנאמר ידיכם דמים מלאו

תוס' יבמות ז ע"א; וכן תוס' סנהדרין לה ע"ב

שנאמר מעם מזבחי. ואפי' אם אין שם כהן אחר ראוי לעבודה שהעבודה נדחית וא"ת ודלמא התם לאו משום דרציחה דחיא עבודה אלא משום דגברא הוא דלא חזי כדאמרי' (ברכות דף לב:) כהן שהרג נפש לא ישא את כפיו שנאמר ידיכם דמים מלאו וכ"ש עבודה וי"ל דע"כ חזי דאין מחלל עבודה דמעם מזבחי ולא מעל מזבחי ולא ישא את כפיו חומר בעלמא הוא ועוד דוקא לא ישא את כפיו לפי שהרגו בידו ואין קטיגור נעשה סניגור וכדכתיב בהווא קרא ובפרישכם כפיכם.

יעיר אַזן, עין זכר, מערכת א', סעיף עט 'אין קטיגור נעשה סניגור'

והנה כתוב התוס' ביבמות דף ז' לחד שינויא דכהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו דכיון שהרגו בידו אין קטיגור נעשה סניגור. ושמעתי מקשים דהא אמרינן התם בר"ה אמר רב חסדא מפני מה אין כ"ג נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבוד עבודה לפי שאין קטיגור נעשה סניגור ופריך והאיכא בגדי זהב בחוץ מבפנים קאמרינן. וכפ"ז התוס' דקיימי בנשיאות כפים דהוי מבחוץ מאי קאמרי אדאין קטיגור זכו' היא אמרינן דהיינו דוקא לפנים והריאה מבגדי זהב בחוץ. ואני בעניי אז אמרתי דאין כאן קושיא דהא דאמרינן דמחבוץ לא אמרינן אין קטיגור היינו כמין קטיגור שהוא זהב. וזהב עשו לבעל. וכשהוא מינו ואינו עצמו אז יש לחלק בין מבפנים לבחוץ. אמנם אם הוא עצמו הקטיגור בזה אין חילוק בין פנים לחוץ והכא התוס' קיימי בהורג את הנפש שישא את כפיו שהוא הקטיגור עצמו שהרגו בידי ובה לא מסתבר לחלק בין לפנים לחוץ אלא בכל מקום לא ישא כפיו שהרגו בידי והוא עצמו הקטיגור.. וכן אמרו בירושלמי ואתמר בי מדרשא על לולב הגזול דנעשה סניגורו קטיגורו כי הוא הקטיגור עצמו

שו"ע או"ח סימן קכח

(לה) כהן שהרג את הנפש, אפילו בשוגג, לא ישא את כפיו אפילו עשה תשובה: הגה - וי"א דאם עשה תשובה, נושא כפיו ויש להקל על בעלי תשובה, שלא לנעול דלת בפניהם, והכי נהוג (טור ורש"י והרבה פוסקים אגור וב"י):

משנה ברורה שם:

(קכט) אפילו עשה תשובה - טעם דעה זו דס"ל דאע"פ שאין לך דבר שעומד בפני התשובה (ק) מ"מ אין קטיגור נעשה סניגור דבידים אלו שהרג את הנפש אין ראוי לישא את כפיו אע"פ שעשה תשובה.

רמב"ן, שבת פז ע"א, אד"ה 'פירש מן האישה'

וכן צ"ע מנל שהסכים הקב"ה עמו, אי משום אשר, הרי כמה כתובין בתורה שאין לשון אישור, ושמעתי משום דכתיב אשר שברת ושמתם בארון לוחות ושברי לוחות מונחים בארון ואלמלא היה בשבירתן חטא אין קטיגור במקום סניגור אלא מלמד שהיתה שבירתן חביבה לפניו [...]

קידושין ה"א

אמר קרא ויצאה והיתה מקישי הויה ליציאה מה יציאה בשטר אף הויה נמי בשטר ואקיש נמי יציאה להויה מה הויה בכסף אף יציאה בכסף אמר אביי יאמרו כסף מכניס כסף מוציא סניגור יעשה קטיגור אי הכי שטר נמי יאמרו שטר מוציא שטר מכניס קטיגור יעשה סניגור מילי דהאי שטרא לחוד ומילי דהאי שטרא לחוד הכא נמי האי כספא לחוד והאי כספא לחוד טיבעא מיהא חד הוא

שו"ע יו"ד סימן קלט, סעיף יד

לא יכתוב ישראל על ספרי עובדי כוכבים, אלא אם כן מחקן שלא יהיה רישומן ניכר. ויש מי שאומר דאפילו הכי לא יכתוב עליו דברי תפילות ותחנונים, דאין קטיגור נעשה סניגור

ספר חסידים - סימן רמט

אחד היה רגיל להתפלל בכילה שהיתה מיוחדת לו בטהרה, והיה נענה, אחר זמן היה מתפלל ולא נענה, והיה מתענה ולא הועיל, שאל לחכם, א"ל מתפלל ומתחנן אתה בספר שרשע כתבו, א"ל אני נתתי לכתוב לפלוני הסופר, ושכרתי אותו לכתוב על קלף שלי יפה, השיב לו החכם כשהיה כותב לך היה לבו מלא טינא ועולה, ואין קטיגור נעשה סניגור. לכך אין ראוי שישמע לך בעוד שאתה מתפלל בו. וכן מי שמחק ספר פסול, וכתב בו ומתפלל בו. ואפי' לחותכו חתיכות ליהנות ממנו אינו ראוי, כי ראויים לישרף:

ספר חסידים - סימן תשעא

אחד היה יושב על קתדרא בבית הכנסת, והיה סופר, והיה מתנהג כאילו הוא צדיק, והוא רשע גמור וערל, ובא חכם לאותו העיר, אמר החכם לאחד מבני העיר אנה אשב בבהכ"ס, אמר לו, פלוני הסופר נתישב בעיר אחרת, תוכל לישב במקומו על קתדרא שישב שם, וקולמוסיו ודיו עזב בכאן. אמר לא אשב במקום פלוני, ולא אכתוב בקולמוסיו ולא בדיו שהיה לו, ולא אתפלל בסידור שכתב לו, כי אין קטיגור נעשה סניגור:

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן יז

וממילא גם במתפלל מתוך סידורים שנעשה בהן עבירה כשיודע המתפלל מזה יש טעם גדול לומר שאינה תפלה כלל. אבל למעשה אין לו לחזור ולהתפלל דכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה והוי מעוות לא יוכל לתקן.

ואין לומר דכיון דעיקר התפלה הוא להתפלל בעל פה כמפורש בשבת דף קט"ו, ונמצא אף לדין שהתירו לכתוב הוא רק להזכיר שלא נטעה שלכן אין קפידא כ"כ מאחר שאין זה ממעשה המצוה דתפלה גופה שהוא רק כגורם שנוכל לקיים כתקונה, דהא איתא ברמ"א סוף סימן נ"ג לענין ש"צ שיתפלל רק מתוך ספר המיוחד לצבור דודאי נכתב לשמו והוא מרבתינו הראשונים כדציין שהוא ממנהרי"ל בשם הרוקח, אלמא דאף סידור כשר שנכתב לשם התפארות ביופי הכתב וכדומה כדאיתא בט"ז נמי הוא גרעון קצת שלא תהיה התפלה לרצון כ"כ, וקפדין זה בש"צ שהוא בתפלת הצבור שלא יהיה בה אף פגם כזה מכיון שתפלת הצבור נשמעת בודאי כדאיתא בברכות דף ח' שהוא עת רצון ואין הקדוש ברוך הוא מואס בתפלתן של רבים צריך לראות שאף פגם קטן כזה לא יהיה כדי שלא יהיה פתחון פה כלל למקטרג להקטין מעלת הצבור, וביחיד שאינו ברור שתקובל תפלתו שתלוי זה במעשיו וזכויותיו לא קפדין אפגם קטן כזה. אבל עכ"פ חזינן דאופן שנכתב הסידור הוא עושה רושם במעשה מצות התפלה ובקבלתה לפני המקום ולכן פגם גדול כזה שנדפס בשבת וי"ט שהוא קטרוג גדול הוא חסרון בהמצוה ואסור אף ליחיד להתפלל בהם.

וממילא יש ללמד דגם בשאר ספרים אף שליכא הטעם דבתפלה יש לאסור דהמצוה של לימוד התורה נמי יש להיות בלא קטרוג. וגם הא צריך סייעתא דשמיא להבין דברי תוה"ק כאשר תיקנו להתפלל ע"ז בכל יום בברכת אהבה רבה ואם יהיה קטרוג ח"ו במצות הלמוד גופה הרי יהיה עכוב מלהתברך בסייעתא דשמיא. ולכן ודאי יש לכל אדם ליזהר מלקנות סדורים וספרים שיש לחוש שנדפסו בשבת באיסור. ידידו, משה פיינשטיין.

מדרש תנחומא (בובר) פרשת שמיני סימן ו

"ויאמר אל אהרן קח לך עגל" (ויקרא ט ב), למה לא נאמר לו פר אלא עגל? א"ל שעל ידי העגל נתפקפקה הכהונה בידך, ועל ידי העגל היא מתבוססת בידך. ולא עוד, אלא שלא יהו ישראל אומרים יש להם עונות ממעשה העגל. לפיכך אמר: הם

בענין סדורים וספרים שנדפסו בשבת י"ז שבט תשכ"א. מע"כ ידידי הרב הגאון מוהר"ר אשר אנשל קרויז שליט"א הרב דבוענאס איירעס בארגענטינא. הנה בדבר סדורי תפלה אשר נדפסו בשבת וי"ט אם רשאים להתפלל בהם, הנה פשוט לע"ד שכיון שנעשה בהם עבירה חמורה כזו דחלול שבת, ואף בנעשה ע"י פועלי נכרים מ"מ הא איכא בזה חלול שבת בפרהסיא שהוא ככופר בבריאת עולם וחלול שם שמים, הם מאוסים לדבר מצוה וכ"ש לתפלה שצריכים שהשי"ת ישמע ויקבל התפלות שצריכין לזה סניגורים ופרקליטים טובים ואיך יתפלל ע"י דבר שיהיה קטיגור ח"ו ולא יניח שיתקבלו התפלות.

ויש מקום לומר דגם בדיעבד לא יצא בתפלה כזו שיעשה שיהיה קטיגור שלכן ודאי לא תתקבל תפלתו. דתפלה שיודע שלא תתקבל בפשיעתו הוא כלא התפלל, דהא חזינן בהתפלל ומצא צואה במקומו שמסיק רבא דהואיל וחטא אף על פי שהתפלל תפלתו תועבה בברכות דף כ"ב וכתבו התוס' והרא"ש שהוא דוקא בחטא כלשון רבא הואיל וחטא שהוא במקום שהיה יכול להסתפק ולתלות שיש שם צואה דהוי פושע וצריך לחזור ולהתפלל להר"י והרא"ש אבל אם אינו מקום שראוי להסתפק בו דלא חטא משום שלא היה לו לאסוקי אדעתיה שהיה שם צואה תפלתו תפלה, אלמא דלא מצד הצואה אין תפלתו תפלה אלא מצד חטאו בעת התפלה, וא"כ הוא משום שנעשה קטיגור שלא תתקבל התפלה ותפלה שידוע שלא תתקבל אינה תפלה. וא"כ יש ללמד מזה לכל חטא שעושה בשעת התפלה שהוא קטיגור שלא תתקבל אינה תפלה.

וניחא בזה מה שאר"ז בשבת דף י' בר' ירמיה שהוה מסרהב באמצע שמעתא לצלויי שמסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה שלהר"י והרא"ש בברכות כיון שנאמר תועבה הוי דינו שאינה תפלה ויחזור ויתפלל שלכאורה איזה טעם יש בזה. אבל הוא מכיון שהסיר אזנו משמוע תורה בשביל תפלתו הוא קטיגור שלא תתקבל תפלתו וכשיודע להתמתפלל שלא תתקבל אינה תפלה, דסתם תפלה אף של אנשים פשוטים ואף של בעלי עבירה אפשר שתתקבל כיון שאינו חטא במעשה התפלה ולכן יש גם סניגורים שהרי עשה גם דבר טוב ואף בלא עשה דבר טוב הרי זה עצמו שהוא מתפלל להשי"ת ומאמין בו הוא סניגוריה גדולה שאפשר שתתקבל תפלתו, אבל כשעשה עבירה במעשה התפלה אינם כלום הסניגורים מצד שאר המצות ומע"ט שעשה דמ"מ תפלה זו אי אפשר שתתקבל מצד הקטיגור שבתפלה גופה ולכן אינה תפלה.

אמר רב יהודה ... כתיב: "אשרי נשוי פשע כסוי חטאה" (תהלים לב א) וכתיב: "מכסה פשעיו לא יצליח" (משלי כח ג)! ... וצריך לפרוט את החטא, שנאמר: "אנא חטא העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלוהי זהב", דברי רבי יהודה בן בבא. רבי עקיבא אומר: "אשרי נשוי פשע כסוי חטאה". אלא מהו שאמר משה "ויעשו להם אלוהי זהב"? – כדברי ינאי. דאמר רבי ינאי: אמר משה לפני הקב"ה: ריבוננו של עולם, כסף וזהב שהרבית להם לישראל עד שאמרו די – גרם להם שיעשו אלוהי זהב. ... שני פרנסים טובים עמדו להם לישראל, משה ודוד. משה אמר: יכתב סורחני, שנאמר: "יען לא האמנתם בי להקדישני". דוד אמר: אל יכתב סורחני, שנאמר: "אשרי נשוי פשע כסוי חטאה".

ספר אור ישראל - מכתב ז - ר' ישראל מסלנט

ולזאת נצרך ללימוד המוסרי הנדרשת מאוד באלול. אשר פריו שתים הנה: האחת גופני אשר האדם הוא וב"ב התלויים עליו בסכנה גדולה. לעת דין הגדול, היא עת תקיעת שופר בר"ה, אשר האדם נזכר ונשפט על מעשיו. והוא בעת הלזה נדמה לכהן גדול בעת שנכנס לבית קה"ק, כמאמר חז"ל (ר"ה דף כ"ו) שופר בר"ה כיון דלזכרון הוא כבפנים דמי ע"ש:

ומה יחרד לב האדם האוהב את עצמו ואת ב"ב התלויים עליו (ואם כי עיני בשר רואות אשר בני אדם יצאו לצדק בלי הבנות והתעוררות היראה והמוסר) להטיב דרכו, ולכה"פ לשבור רוחו בשברון לבב, אשר הוא יסוד הראשי, להיות מגן על הסכנה הגדולה המרחפת, כמאמר חז"ל ר"ה (דף ט"ז) כל שנה שרשה בתחילתה כו', הוא שבחן הלבב וכמאמרם ז"ל שם (דף כ"ו) בר"ה כמה דכייף אינש דעתיה טפי מעלי ע"ש:

הלא לכל עת (קהלת ג') והאדם לא ידע את עתו כו', לעת רעה כשפתאום תפול עליו (שם ט') בלי הכנה הדרושה להכין מגן וצינה, להשמר מהפח הוא יום הדין הנורא, באשר גם עיני בשר רואות כי כמעט בכל ר"ה נדונים ר"ל גם הבחורים למיתה ח"ו, אשר שאר אנשים כגילם נצולו, והוא הדבר כי הקב"ה מאריך אף עד עת הקצובה לפניו אשר לכל אדם עתו לבדו:

וכאשר כח הציור מועיל למוסר, עייר האדם בעצמו אילו הי' כהן גדול והי' צריך לכנס ביוהכ"פ לבית קה"ק, הי' חרד מאוד לנפשו בל יפגעהו רעה חלילה, כן יחזק אמונתו אמונת חכמים רבותינו חכמי התלמוד ז"ל, אשר פסקו וחדלו שופר של פרה, משום

יקריבו עגל, שנאמר: "ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וגו' " (ויקרא ט ג), כדי שידעו שנתכפר להם על מעשה העגל.

ויקרא רבה כז ח

"שור או כבש או עז כי יולד" (ויקרא כב כז) – וכי מה ראה שור להיעשות ראש לכל הקרבנות? אמר ר' לוי: למטרונה שיצא עליה שם רע עם אחד מגדולי מלכות, ובדק המלך בדברים ולא מצא בהן ממש. מה עשה המלך? עשה סעודה והושיב אותו האיש בראשן של מסובין. כל כך למה? שבדק המלך בדברים ולא מצא בהן ממש. כך אומות העולם מונין להן לישראל ואומרין להן עשיתן את העגל. ובדק הקב"ה בדברים ולא מצא בהן ממש. לפיכך נעשה שור ראש לכל הקרבנות: "שור או כבש או עז כי יולד".

במדבר רבה יט ח

מפני מה כל הקרבנות זכרים וזו נקבה? אמר ר' איבו: משל לבן שפחה שטינף פלטין של מלך. אמר המלך: תבוא אמו ותקנח את הצואה. כך אמר הקב"ה: תבוא פרה ותכפר על מעשה העגל.

ספרי דברים פסקא א

"ולבן וחצרות ודי זהב" – יבוא זהב משכן ויכפר על זהב עגל.

שמות רבה מח ו

"ארפא משובתם אוהבם נדבה" ... כשעשו העגל אמר הקב"ה למשה: ועתה הניחה לי וגו' אמר לו: בדוק אותן שיעשו את המשכן. מה כתיב באותו קלקלה? "פרקו נזמי הזהב". ומה הביאו? נזמים. וכשעשו המשכן עשו אותו נדבה ומה כתיב? "כל נדיב לב הביאו חח ונזם טבעת וכומז" – בנזמים חטאו ובנזמים נתרצה להם ... אמר משה לפני הקב"ה: כתבת (שמות כא) כי יגנוב איש שור או שה וטבח או מכרו חמישה בקר ישלם תחת השור, הרי הביאו ה' (חמישה): "חח ונזם טבעת עגיל וכומז".

יומא דף פו עמוד ב

אין קטיגור נעשה סניגור, הגם שבבהכ"נ המקודש בבגדי זהב נכנסים, אכן שופר כיון דלזכרון אתי, והאדם נזכר ונשפט על כל מעשיו, ככהן גדול הנכנס לקה"ק דמי, והדברים כהויתן, ומאד מאד יחרד לב האדם, המעמיק בדבר הנורא הלזה: